

Troms fylkeskommune

postmottak@tromsfylke.no

Tromsø, 29.09.2025

Dette brevet sendes på vegne av Birdlife Troms, Troms Turlag, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Naturvernforbundet Troms og Nordnorsk Botanisk Forening.

Høringsuttalelse Planprogram for regional plan for fornybar energi i Troms

Troms fylkeskommune

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for natur- og frilufsorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og frilufsinteressene i Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og frilufsorganisasjonene med sitt virke i regionen. Vårt nettverk hadde følgende innspill til Regional planstrategi: <https://fnf-nett.no/troms/wp-content/uploads/sites/19/2024/10/Uttalelse-regional-planstrategi.pdf>

Innhold

Innspill til tema kraftbehov – klimamål og tilstrekkelig kraft til grønn industrireisning	2
Innspill mål, rammebetingelser og avgrensninger	3
Innspill til tema Virkninger og konsekvensutredning.....	3
Kunnskapsgrunnlag naturmangfold- forventninger	4
Om bærekraftsmål og ny kunnskap	5
Medvirkning	6
Vedlegg: Eksempler fra organisasjonene – prinsipper om kraftutbygging	7

Innspill til tema kraftbehov – klimamål og tilstrekkelig kraft til grønn industrireisning

- Planprogrammet bør tydeliggjøre og skille mellom hvilket kraftbehov som ansees **tilstrekkelig**¹ for å oppnå henholdsvis:
 - Målene i Parisavtalen (klimamål) og hvilke av disse som løses gjennom Regional plan for klimaomstilling (utslippskutt gjennom bevaring av karbonlagre for eksempel)
 - Kraftbehov til industri og næringsliv
- Det er behov for **innhenting av mer kunnskap** i planprosessen og vi støtter derfor dette utredningsmålet: *Relevante tema er potensialet til energieffektivisering, anslag om forbruksutvikling, kartlegging av områder med effektunderskudd, konsekvenser av ulike tiltak, samt andre aktuelle forhold. Endelige vurderinger om kunnskapsbehovet gjøres i forbindelse med planarbeidet.* (Forslag planprogram s. 4).
- Planen bør prioritere tiltak for å redusere samlet energiforbruk, særlig i husholdninger og offentlig bygg, fremfor ensidig ny produksjon.
- Det bør etableres mål om energieffektivisering i fylket, konkretisert i handlingsprogrammet, og rapportering av faktisk effekt på energiforbruk og utslipp.

Begrunnelse:

Utgangspunktet for planen slik beskrevet i utkast til planprogram er økende behov for kraft, tilstrekkelig tilgang på kraft og at klimamålene i Parisavtalen skal nås, tilstrekkelig kraft til næringsutvikling, elektrifisering og bærekraftig samfunnsutvikling. **Det er viktig at planen ikke medfører en situasjon der man i praksis står overfor et «uendelig» behov for kraftutbygging med tilhørende konsekvenser for blant annet natur, kultur og friluftslivsinteressene.**

Behovet for å tydeliggjøre hvordan de ulike planene skal virke sammen kommer tydelig frem når det gjelder oppnåelse av klimamålene etter Parisavtalen og med direkte virkning for vurdering av **kraftbehov** til klimamålene, heter det i Regional plan for klimaomstilling som følger:

«I Troms ivaretas naturmangfold og karbonrike areal i omstillingen til lavutslippssamfunnet»

Vi viser i den anledning til innspillet fra Universitetet i Bergen i høringen til *Mer av alt raskere-meldingen* (våre uthevinger) der det også er tydelig at faren for et «uendelig» kraftbehov absolutt er til stedet:

*«I sum er Energikommisjonen altså sterkt preget av sitt mandat. Hvis **utgangspunktet er at vi både skal nå klimamålene våre og det samtidig skal være en betydelig industrireising av ny kraftkrevende industri**, så blir konklusjonen at det må bygges ut dramatisk mye kraft uansett hva de økonomiske kostnadene måtte være eller hvilke miljømessige skadevirkninger dette måtte ha. Det er derfor viktig at departementet i oppfølgingen av kommisjonen sin rapport styrker sitt forskningsbaserte kunnskapsgrunnlag.»* <https://rektor.w.uib.no/2023/05/06/energiutbygging-og-kunnskap-uib-hargitt-horingssvar-til-energikommisjonens-rapport/>

Innspill mål, rammebetingelser og avgrensninger

- Vi mener det i planprogrammet må beskrives hvordan Regional plan for fornybar energi i plansammenheng, formelt, skal **virke sammen med** Regional plan for klimaomstilling og Regional plan for bærekraftig arealbruk (blant annet).
- **På hvilken måte kan en regional plan gjøre oss bedre i stand til å nå klimamålene.** Vi mener det er uklart pr. nå og at hovedfokuset er på næringsliv uten å vise hvordan det konkret henger sammen med oppnåelse av klimamålene (gitt at deler av klimamålene også skal løses gjennom en annen plan).

Begrunnelse:

Grønn omstilling og bærekraftig utvikling er komplisert – og utbygging av fornybar energi er ofte i konflikt med miljømessige og sosiale bærekraftsmål. Dette fremgår også flere steder i planprogrammet. Se også ovenfor under *Innspill til tema kraftbehov – klimamål og tilstrekkelig kraft til grønn industrireisning* for øvrige begrunnelser.

Det heter i Klimautvalget 2050- i tråd med internasjonale føringer fra Natur og Klimapanelet: «**Klimakrisen² løses ikke hvis ikke også naturkrisen blir løst. Ytterligere nedbygging av natur og arealer må begrenses**»³ **Vi mener dette er politikk og faglige føringer som også bør gjengis som rammebetingelse eller mål dersom planen skal bidra til: «helhetlige vurderinger som legger til rette for felles forståelse av både utfordringer og muligheter, og støtte opp om en utvikling som ivaretar økonomiske, sosiale og miljømessige behov.»** (Forslag til planprogram s. 2).

Innspill til tema Virkninger og konsekvensutredning

- Vi mener at det ikke bør nevnes spesifikke planer om for eksempel vindkraftutredninger og forslag til lokalisering i kommuner eller lignende i planprogrammet eller planforslaget.
- **Behovet for å utrede som plantema virkninger for natur og andre interesser** må sees i sammenheng med formelle avklaringer rundt hvordan ulike planer om bærekraftig arealbruk (ikke påbegynt) og klimaomstilling (på høring) -samt friluftsliv skal virke sammen med RFE.
- Dersom det ikke fremgår klart hvordan kunnskapsgrunnlagene i de andre planene skal bidra til å opplyse vurderinger i RFE så mener vi det må gjøres vurderinger knyttet til artsmangfold og arealbruksspørsmål allerede i denne planen- for eksempel som planretningslinjer.
- Det er positivt at det **tas forbehold om at planprosessen med medvirkning og kunnskapsinnhenting kan påvirke valg av tilnærming til og valg av tema for planen.**

² Det er altså ikke irrelevant hvordan vi velger å arbeide med klimamål/klimakrise og fornybar energi i en regional plan.

³ <https://nettsteder.regjeringen.no/klimautvalgets-rapport/klimautvalget-2050/klimautvalget-2050-inviterer-til-innspill/4-klimakrisen-loses-ikke-hvis-ikke-også-naturkrisen-blir-løst-ytterligere-nedbygging-av-natur-og-arealer-må-begrenses/>

Begrunnelse:

Når spesifikke kraftprosjekter blir nevnt legger det noen føringer – indirekte eller direkte i plansammenheng- som svekker inntrykket av at dette er en strategisk utformet plan – eller skal bli det og gjør også standpunktet om hva som skal og ikke skal utredes mer uklart forankret.

*«Planen skal utarbeides på et **strategisk nivå og omfattes ikke av PBL § 4-2 andre ledd med krav om konsekvensutredning av fremtidige utbygginger**. Det er **derfor ikke krav om særskilte vurderinger og beskrivelser av planens virkning på miljø og samfunn**.»*

*«RFE vil ikke gå i detalj om artsmangfold, økologisk status eller arealbruksspørsmål, siden dette behandles i kommende **Regional plan for bærekraftig arealbruk**.
Konsekvenser av nedbygging av natur behandles i **Regional plan for klimaomstilling**.»*

I en situasjon der for eksempel **Regional plan for arealbruk** lar vente på seg vil **Regional plan for fornybar energi** mangle et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å kunne gå inn i for eksempel helhetlige vurderinger om de ulike bærekraftsdimensjoner slik det er skissert i planprogrammet:

*«**Energipolitikk i regional kontekst** Planen skal tydeliggjøre Troms sine behov og forutsetninger i energiomstillingen, og bidra til at disse blir reflektert i nasjonal politikk. **Den skal samtidig sikre at utviklingen skjer i tråd med nasjonale og internasjonale mål for klima og energi, og aktivt støtte opp under disse**.»*

Planen skal her ivareta nasjonale og internasjonale mål for klima (og energi) og aktivt støtte opp under disse. Som vist til ovenfor er disse målene OGSÅ tett knyttet opp i at natur – og klimakrisen skal løses i sammenheng. I Klimautvalget sin rapport er jo denne sammenhengen tydeliggjort, og vi mener det er nødvendig å beskrive hva man mener med «**mål for klima**» i **denne planen**. Vi mener det ellers blir veldig uklart hvordan planen skal sikre at utviklingen skjer i tråd med internasjonale mål for klima og energi når natur ikke er med i bildet.

Kunnskapsgrunnlag naturmangfold- forventninger

Planprogrammet peker tydelig på at fornybar energi må balanseres mot hensyn til naturverdier og samfunn. Samtidig savnes mer detaljerte krav til naturmangfold, hvordan negative konsekvenser for økosystemer skal unngås, og hvilke minimumskrav som skal ligge til grunn for arealbruk og kunnskapsgrunnlag.

Vi anbefaler at slike vurderinger blir en del av RFE og at det i dette arbeidet sees hen til anbefalinger fra Miljødirektoratet i deres innspill til endring av regelverk for konsekvensutredninger.⁴ Vi har også påviste kartleggingsmangler i vår del av landet og vi mener det er en faktor som bør være med i vurderingene om kunnskapsbehov og handlingsplan for dette.⁵

- **Vi støtter at det etableres en felles kunnskapsplattform for sosiale, økonomiske og miljømessige konsekvenser- og at sammenhengen mellom de ulike planene formaliseres.**

⁴ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2024/oktober-2024/nye-utgreiingskrav-skal-forebygge-naturtap/>

⁵ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/fagmeldinger/2024/mai-2024/kart-over-omrader-med-storst-kartleggingsmangler/>

Videre anbefales:

- At kartlegging av sårbare områder og naturverdier gjennomføres i tidlig fase og legges til grunn for prioriteringer i handlingsprogrammet. Dette følger praksis vi nå ser i andre konsesjonskrevende arealsaker som for eksempel havbruk i kystsoneplansammenheng.
- At alle tiltaksforslag vurderes ut fra helhetlige natur-, miljø- og klimakriterier, inkludert livsløpsanalyser av utbygging og drift.

Om bærekraftsmål og ny kunnskap

- I planprogrammets omtale av FNs bærekraftsmål må ny kunnskap fra de siste rapportene bli vist til det er ikke tilfellet nå. De nyeste rapporten fra Natur og klimapanelene innehar ny kunnskap om *innholdet* i de ulike bærekrafts dimensjonene og hvordan det påvirker hvilke mål og strategier vi bruker for å nå dem- for eksempel økonomisk vekst og sosial bærekraft.

Det internasjonale naturpanelet (IPBES) har slått fast at gjennomgripende samfunnsendringer må til for stoppe natur- og klimakrisen i denne rapporten

<https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2024/desember-2024/naturpanelet-ny-rapport-om-losninger-for-a-bevare-natur/>

I Nexus rapporten heter det: «Vi ser for eksempel at en stor del av verdens investeringer går til aktiviteter som undergraver naturen. Vårt økonomiske system driver derfor fram de krisene vi ser i dag i et økende tempo»

<https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2024/desember-2024/ny-rapport-71-tiltak-for-a-lose-klima--og-naturkrisen/>

I 2022 kom rapporten om verdsetting av naturgoder: «Gjennomgripende endringer i samfunnet er nødvendig for å løse naturkrisen. Det innebærer at vi må gå bort fra å hovedsakelig legge kortsiktig og individuell økonomisk gevinst til grunn for beslutninger. I stedet må hele samfunnet fremme verdier som fremmer en bærekraftig utvikling.» Denne rapporten har også eksempler på ulike bærekraftsbaner⁶- dette er baner som legger til grunn ulike verdier og mål for samfunnsutviklingen og kan ha betydning for hva som ansees bærekraftig:

<https://storymaps.arcgis.com/stories/1802025cc5b544e6a88528fe773d6753>

- I planprogrammet mener vi man kan utdype mer om den nyeste utviklingen innen bærekraft og hvilke verktøy og mål som er viktige fremover. I sitatet under fremkommer det for eksempel ikke at økonomisk vekst og sosial rettferdighet har fått et utvidet kunnskapsgrunnlag og innhold i de nevnte rapportene:

«Intensjonen bak bærekraftsmålene er å fremme en helhetlig tilnærming til utvikling, med fokus på sammenhengen mellom miljø, økonomi og samfunn. **Målet er å kombinere økonomisk vekst med sosial rettferdighet og miljøbeskyttelse.** De sytten målene er utformet for å sikre at dagens generasjon kan møte sine behov uten å kompromittere mulighetene for fremtidige generasjoner, og

⁶ Denne rapporten, inkludert de ulike bærekraftsbanene presenterte Nina Vik, Norges kontakt i Naturpanelet på vår Natur i nord konferanse 2024, opptak og presentasjon tilgjengelig her: <https://fnf-nett.no/troms/natur-i-nord-konferanse-og-workshop-vassdrag-og-elvedelta-25-26-november-2024/>

er et klart uttrykk for nødvendigheten av å beskytte planeten og naturressursene som er uunnværlige for liv og velferd.»

Den kommende rapporten fra Klimapanelet vil også i større grad enn før legge vekt på ulike kunnskapssystemer, lokal og tradisjonell kunnskap og jobbe enda mer tverrfaglig. Dette er elementer som vil utvide diskusjonen og perspektivene på hva det betyr at noe er sosialt, økologisk og økonomisk bærekraftig: <https://www.ipcc.ch/event/ipcc-workshop-on-engaging-diverse-knowledge-systems-and-ipcc-workshop-on-methods-of-assessment/>

Medvirkning

Vi understreker viktigheten av reell medvirkning fra sivilsamfunn, interesseorganisasjoner og natur- og friluftslivsorganisasjoner. Det foreslås at:

- Det sikres **bred deltakelse i medvirkningsprosesser**, og at ulike interesser – ikke minst natur og friluftsliv – får tydelig plass.
- «Det legges opp til medvirkning fra **brukerrådene** underveis i planarbeidet» (s.9, planprogrammet). Bør det være en definisjon på hvem «brukerrådene» er?
- **At innspill fra naturfaglige aktører** synliggjøres i planarbeidet og rapporteres særskilt i både planforslag og handlingsprogram.
- **Vi ønsker å bidra positivt til det videre planarbeidet** for bærekraftig energiomstilling i Troms og ber om at innspillene ovenfor integreres i planprogrammet og den videre prosessen.
- **Vi stiller gjerne opp i dialogmøter og faggrupper** for å belyse natur og friluftslivshensyn og bidra til en faktabasert, bred og åpen dialog om disse komplekse spørsmålene.
- **Vi ber særlig om at det tilrettelegges for et eget møte med natur- og friluftslivsorganisasjonene** – vi bidrar gjerne med gjennomføring og organisering.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Troms

Christine Myrseth
Koordinator
FNF Troms

Vedlegg: Eksempler fra organisasjonene – prinsipper om kraftutbygging

- **Naturvernforbundet:**

Naturøydeleggende vindindustri må stansast. Utbygging må avgrensast til mindre anlegg, i industrialiserte område. Slike anlegg må bli bygd utan å skade naturmangfaldet og bli sikra mot å spreie forureining. [Naturvernforbundets prinsipprogram \(2024\)](#) Forbundet har også en rapport om hvordan vi kan bli et lavutslippssamfunn: <https://naturvernforbundet.no/vi-trenger-ikke-mer-energi/>

- **NJFF-Troms:** Vindkraftanlegg på land må legges til allerede utbygde områder som etablerte industriområder og lignende. Det skal ikke åpnes for mer landbasert vindkraft i norsk natur.

Utvikling av havvindprosjekter kan være alternativ til landbasert vindkraftutbygging. Også for satsing på havvind må hensynet til naturmiljøet selvfølgelig ivaretas. Det må kartlegges og tas hensyn til trekkruiter for fugl og leveområder for sjøpattedyr og fisk.

Verneplan for vassdrag skal ligge fast. Det må gjøres miljøforbedringer i vassdragene som har kraftverk. Gjennom vilkårsrevisjonene må det legges til rette for reelle miljøforbedringer, herunder krav om minstevannføring, og miljømessige krav til hvor raskt vannstanden kan endres opp og ned ved kjøring av kraftverkene.

Opprustning av eksisterende vannkraftverk bør prioriteres. I noen tilfeller kan dette kombineres med utvidelser, men det må vurderes grundig i hvert enkelt tilfelle.

Utvikling av alternative energikilder for elektrifisering av Melkøya.

Solkraft er en del av helhetsløsningen, spesielt for bygg. Vi er skeptiske til større anlegg med bakkemontert solkraft, noe som kan bidra til nedbygging av enda mer natur.

<https://www.njff.no/troms/aktuelt/vi-ma-bruke-energi-pa-naturen>

- **Birdlife:**

Bare ved å se på klima og naturmangfold som deler av de samme komplekse systemene kan vi finne løsninger som bremser klimaendringene og stanser tapet av naturmangfold. Tiltak for å begrense klimaendringene og ta vare på naturen må komme raskt og gå hånd i hånd. Derfor sier BirdLife Norge nei til mer vindkraft i norsk natur. <https://www.birdlife.no/naturforvaltning/nyheter/?id=3521>